

Orgelbouw in kort bestek

Foto: Stef Tuinstra

Het Meijer-orgel in de Grote Kerk van Emmen.

EMMEN, GROTE KERK

Bij de naam Emmen denkt menigeen onmiddellijk aan diverse soorten kruipende, lopende en soms stampende beesten, waarvan sommige ook nog eens kunnen trompetteren: het befaamde Noorder Dierenpark. Maar sinds juni j.l. kan de naam ook een andere associatie oproepen, met name bij de orgelliefhebber: een gerestaureerd en met een nieuw vrij pedaal verrijkt instrument in de Grote Kerk. De zaken werden door de Stichting Grote Kerk Cultureel meteen voortvarend aangepakt in een "Orgelweekend". Na de ingebruikneming op vrijdag 18 juni werd op zaterdag een open dag gehouden met diverse concerten, waarbij tussen de concerten door ook nog op het herboren instrument mocht worden gespeeld. Op zondag was er een ochtenddienst met een belangrijke rol voor het orgel;

's middags was er een cantatedienst. Tevens werd gestart met een serie concerten op de vrijdagavond, alsmede een aantal inloopconcerten op zaterdagmiddag. Zie de rubriek Wegwijzers.

Het Emmense orgel, dat als concertinstrument zo plotseling op de orgelkaart is verschenen, is een werkstuk van de Veendamse orgelmaker Roelf Meijer (1827-1884). Het orgel (tón HW 12, BW 7, aangehangen Ped.) werd in gebruik genomen op 14 april 1873.

Andere Meijer-instrumenten vinden we onder meer in

Schildwolde (1868), Scheemda (1874) en Baflo (1876). Het eerste orgel dat Meijer afleverde – als enige met een vrij pedaal – staat in Wildervank (1867).

Meijer maakte niet alles aan zijn orgels in eigen werkplaats; veel materiaal betrok hij vanuit Duitse toeleveringsbedrijven.

Het orgel van Emmen werd in 1931 uitgebreid met een pneumatisch vrij pedaal door de firma H.W. Flentrop. Op het bovenwerk kwam een Vox Celeste 8 vt; het hoogste koor van de Mixtuur werd verwijderd. De intonatie van het gehele werk werd herzien. In 1949 onderging het orgel opnieuw wijzigingen, uitgevoerd door de firma D.A. Flentrop. Er kwam een groter vrij pedaal, waartoe de kas dieper werd gemaakt. De manuaaldispositie werd veranderd: de Gamba 8 vt verdween voor een Cornet 5 st., een Quintadeen 16 vt werd toegevoegd. De Fagot-Hobo 8 vt moest plaatsmaken voor een Sesquialter. Diverse andere stemmen werden gewijzigd door onder meer opschuivingen, waardoor de mensuur wijder werd. De winddruk werd drastisch verlaagd. Na een strenge winter en een grote restauratie van het kerkgebouw raakte het orgel in de versukkeling. In 1966 werd voor weinig geld een orgelrestauratie uitgevoerd door de firma E.R. Ottes uit Roden, wat

Foto: Stef Tuinstra

De klaviatuur.

opnieuw diverse veranderingen teweegbracht; het orgel bleef echter kwakkelen. In 1978 en 1980 waren er weer nieuwe plannen, maar tot uitvoering kwam het niet. Toen het instrument aan het eind van de jaren negentig tot monument werd verheven, kwam een duurzame oplossing in zicht. Uiteindelijk is het orgel geheel gerestaureerd door Mense Ruiter Orgelmakers BV te Zuidwolde, onder advies van Stef Tuinstra en – namens de Rijksdienst – Rudi van Straten. De opschuivingen in diverse registers zijn gehandhaafd, wat de

klank iets steviger en voller maakt dan oorspronkelijk. Op het nieuwe vrij pedaal zijn drie stemmen gereserveerd. Als deze registers zijn geplaatst – en de akoestiek van de kerk is verbeterd – is het eind 2005. Tegen die tijd zal *de Orgelvriend* uitgebreid aandacht schenken aan dit herboren orgel.

[D.M.]

Op 15 oktober zal adviseur Stef Tuinstra het Meijer-orgel in de Grote Kerk bespelen en er een lezing over geven. Aanvang 20.00 uur.

Emmen, Grote Kerk

Bouwer: R. Meijer, 1873

Restauratie: Mense Ruiter BV, 2004

Hoofdwerk (C-e³)

Prestant	16 vt*
Bourdon	16 vt
Prestant	8 vt
Gemshoorn	8 vt
Roerfluit	8 vt
Octaaf	4 vt
Gemsfluit	4 vt
Quint	2 2/3 vt
Octaaf	2 vt
Cornet	5 st
Mixtuur	2-4 st
Trompet	8 vt

Bovenwerk (C-e³)

Open Fluit	8 vt
Viola di Gamba	8 vt
Lieflijk Gedakt	8 vt
Viool Prestant	4 vt
Fluit d'amour	4 vt
Woudfluit	2 vt
Fagot-Hobo	8 vt

Pedaal (C-d¹)

Violon	16 vt gereserveerd
Subbas	16 vt
Violoncello	8 vt
Octaaf	4 vt gereserveerd
Bombardon	16 vt
Trombone	8 vt gereserveerd

Nevenregisters:

Manuaalkoppel
Pedaalkoppel HW
Tremulant

* C-Dis gecomb. met Bourdon, vanaf E in front

